

Narkomania i przestępstwa o charakterze seksualnym w województwach przygranicznych, w których pokrzywdzonymi i sprawcami są dzieci i młodzież

Streszczenie

Tekst przedstawia zestawienia liczbowe z lat 2000-2007, obrazujące skalę przestępczości narkotykowej i seksualnej podjętej przez najmłodszą grupę sprawców – nieletnich.

Słowa kluczowe: przestępczość, narkomania, młodzież

Myśląc o przyszłości, nie możemy pomijać problemów dzieci i młodzieży, która w procesie dorastania i dojrzewania do dorosłości szuka akceptacji nas dorosłych, a nie znajdując zrozumienia dla swoich potrzeb, wpada często w pułapkę rówieśniczych zależności i uzależnień, w których grają rolę ofiary.

W trosce o ich właściwy rozwój i bezpieczne, zdrowe dorastanie wydaje się zasadne położenie odpowiednich starań dotarcia do każdej grupy wiekowej, programowe przeprowadzanie przedsięwzięć o charakterze profilaktycznym, jak również propagowanie działań instytucji świadczących wszelką pomoc dzieciom, młodzieży i dorosłym, w myśl powiedzenia „Lepiej zapobiegać, niż leczyć – lepiej zapobiegać, niż karać”.

Poniżej pragnę przedstawić zestawienia liczbowe ostatnich 8 lat (lata 2000-2007), obrazujące skalę przestępczości narkotykowej i seksualnej podjętej przez najmłodszą grupę sprawców – nieletnich.

Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z 1992 roku, z późniejszymi zmianami, określa „nieletniego” jako osobę zagrożoną demoralizacją (której przejawami są: ucieczki, absencja szkolna, narkomania, prostytutka) – są to osoby w wieku do 18. roku życia; oraz w wieku od 13. do 17. roku życia jako sprawcę czynu karalnego (osoba, która dokonała przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, lub wybranych wykroczeń).

Na rozeznanie przestępczości nieletnich w kategoriach: przeciwko Ustawie o narkomanii oraz przeciwko wolności seksualnej, pozwoli poniższe zestawienia tabelaryczne, ujmujące liczby czynów karalnych dokonanych przez nieletnich, na tle przestępczości ogólnej i w poszczególnych kategoriach tematycznych.

Tabela 1. Obraz przestępczości nieletnich na tle przestępczości ogólnej

Lata	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ogólna liczba przestępstw	41833	43656	43211	43322	42234	39484	38752	38386
Ogólna liczba podejrzanych o dokonanie przestępstwa	16890	21945	22109	21461	21942	22138	20690	21259
Ogólna liczba czynów dokonanych przez nieletnich	2064	1726	1316	1398	1575	1400	1434	2365
Liczba nieletnich sprawców czynów	2225	2050	1644	1461	1583	1533	1546	1943

Analiza danych liczbowych, dotyczących przestępczości nieletnich na tle przestępczości ogólnej wskazuje, że w roku 2007 i 2000 nieletni dokonali największej liczby czynów karalnych w analizowanym okresie lat 2000 do 2007.

Tabela 2. Przestępczość narkotykowa nieletnich na tle przestępczości narkotykowej ogólnej

LATA	Ogólna liczba przestępstw	Ogólna liczba sprawców	Liczba czynów popełnionych przez nieletnich	Liczba nieletnich sprawców	% Udział Nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw narkotykowych
2000	678	340	51	39	7,5
2001	1499	571	112	46	7,5
2002	2460	719	82	36	3,3
2003	2280	799	84	45	3,7
2004	2802	1151	226	104	8,1
2005	2616	1196	251	114	9,6
2006	2581	1226	197	92	7,6
2007	3153	1484	323	129	10,2

W powyższym zestawieniu zauważa się tendencję rosnącą zarówno w ogólnej liczbie przestępstw i sprawców w kategorii przeciwko Ustawie o narkomanii, jak i niepokojący fakt stale rosnącej liczby czynów karalnych dokonywanych przez osoby nieletnie, a związane bezpośrednio z posiadaniem, udzielaniem i handlem środkami odurzającymi.

W latach 2000-2007 najwyższy procent udziału nieletnich w przestępczości przeciwko Ustawie o narkomanii przypadł na rok 2007.

Tabela 3. Przepiępstwa o charakterze seksualnym dokonane przez nieletnich na tle przestępczości ogólnej o tym charakterze

LATA	Liczba czynów ogółem	Liczba sprawców ogółem	Liczba czynów dokonanych przez nieletnich	Liczba nieletnich sprawców	% Udział nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw o charakterze seksualnym
2000	91	54	6	3	6,6
2001	87	45	3	4	3,4
2002	81	59	4	8	4,9
2003	90	48	3	2	3,3
2004	86	54	3	4	3,5
2005	65	44	4	4	6,2
2006	89	58	6	9	6,7
2007	69	35	2	3	2,9

W przeprowadzonej analizie danych liczbowych za lata 2000-2007 najwyższy wskaźnik procentowy udziału nieletnich w przestępczości przeciwko wolności seksualnej przypada na rok 2006, a wcześniej na 2000.

W poszczególnych latach zauważalne jest popełnianie jednego czynu przez 2 lub więcej osób – w 2001, 2002, 2004, 2006 i 2007 roku, jak również popełnienie więcej niż jednego czynu przez jednego nieletniego sprawcę – w 2000 i 2003.

Zastanawia fakt, że liczby czynów na tle seksualnym, popełniane przez nieletnich są niewielkie w skali całego województwa. Jednocześnie zaznaczyć należy, że popełniły je osoby w wieku od 13. do 17. roku życia (dwóch sprawców miało poniżej 13 lat), w myśl prawodawstwa polskiego – dzieci. Należy też wyrazić obawę, że istnieje tzw. ciemna liczba przestępstw w tej kategorii, z uwagi na fakt, iż nie każdy pokrzywdzony zgłasza Policji tego rodzaju przestępstwo, istnieją także przypadki zatajania informacji o popełnieniu przestępstwa przed opiekunami.

Działania profilaktyczne na przykładzie przedsięwzięć prowadzonych na terenie miasta i powiatu gorzowskiego

Główne działania profilaktyczne prowadzone na terenie województwa lubuskiego

W celu zapobiegania przestępstwom o charakterze seksualnym, szczególnie z udziałem dzieci i młodzieży policjanci Sekcji Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Gorzowie Wlkp. propagują postawy asertywne wobec osób nieznanym, podczas spotkań z dziećmi i młodzieżą. Przykładowo, prowadząc zajęcia programowe

pod hasłem „Bezpieczny Brzdąc – Bezpieczny Przedszkolak”, wprowadzone są w formie zabaw podstawowe elementy samoobrony, to jest: wzywanie pomocy, kopanie, szczypanie napastnika.

Regularnie, szczególnie w okresie przedwakacyjnym, za sprawą mediów propagowane są treści wskazujące na zachowanie środków ostrożności, miejsca udzielania wsparcia, również psychologicznego w przypadkach handlu ludźmi. Podczas czynności po zaistniałym zdarzeniu przeciwko wolności seksualnej, prowadzący czynności kieruje osobę pokrzywdzoną do placówki specjalistycznej bądź wzywa psychologa na miejsce czynności, w celu udzielenia bezpośredniego wsparcia ofierze przestępstwa.

W roku 2006 i 2007 policjanci Sekcji Prewencji przeprowadzili zajęcia profilaktyczne, dotyczące bezpiecznego zachowania wobec osób obcych, w każdej świetlicy środowiskowej, w celu zapobiegania próbom nakłaniania małoletnich z ubogich rodzin do ulegania namowom do czynności seksualnych. Kontynuacją tego przedsięwzięcia była Konferencja pod hasłem „Pedofilii i pornografii dziecięcej – STOP!!!”, zorganizowanej we współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Bliźniemu im. Brata Alberta, pod patronatem Wojewody Lubuskiego i udziałem Wiceministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

W roku 2008 Stowarzyszenie otrzymało dotacje, pozwalające rozpropagować na terenie miasta i powiatu gorzowskiego informator w formie ulotek i plakatów, zawierający apel do opiekunów dzieci i młodzieży, ze wskazaniem miejsc pomocy i kontaktów mailowych, w celu ochrony dzieci przed treściami pornograficznymi i ofertami pedofilii.

Z inicjatywy Sekcji Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Gorzowie Wlkp. w styczniu 2008 r. podpisano Porozumienie o stałej współpracy i wsparciu ofiar przestępstw pomiędzy Komendantem Miejskim Policji w Gorzowie Wlkp., a Dyrektorem Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W związku z tym na miejscu każdego zdarzenia ofiary i świadkowie, jak również służby obecne przy obsłudze zdarzenia mogą liczyć na specjalistyczne wsparcie interwentów i złagodzenie skutków stresu pourazowego.

W przeciwdziałaniu procesowi narkomanii wśród młodzieży wspiera działania Policji Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii, które oprócz zajęć warsztatowych z asertywności, poradnictwa, internetowego forum dyskusyjnego, świetlicy dla dzieci i młodzieży, jak również konkursów teatralnych o charakterze profilaktycznym, przez kolejne lata 2002-2005 prowadziło badania stopnia uzależnienia młodzieży, pod nazwą test ANI, czyli alkohol, narkotyki i inne. Badania te przeprowadzono w formie anonimowej ankiety, w celu sprawdzenia stopnia zaangażowania uczniów danej szkoły w spożycie używek.

W ankiecie ujmowano: próby pojedyncze, zażywanie sporadyczne i regularne, zaznaczane odpowiednim kodem znaczkowym w danej kratce.

Na terenie placówek oświatowych Świebodzina badania prowadzone są regularnie co roku, do chwili obecnej, co pozwala na usystematyzowane działania profilaktyczne zapobiegające narkomanii.

Z przeprowadzonych dotychczas badań, wśród uczniów klas V i VI Szkół Podstawowych, Gimnazjów i Szkół średnich stwierdzono największy popyt na marihuanę.

Wraz z zaawansowaniem w uzależnienie pojawia się ecstasy, amfetamina, rzadziej crack.

W środowisku miejskim dominują narkotyki pochodzenia chemicznego, natomiast młodzież ze środowisk wiejskich sięga często po środki tańsze – kleje, jak również pochodzenia naturalnego, np. Bieluń (*Datura*) czy grzybki halucynogenne.

Reakcją na wzrost popytu na używki w danej szkole były warsztaty asertywności prowadzone przez specjalistów TZN oraz obecność wykwalifikowanego policjanta, wskazującego na odpowiedzialność prawną za posiadanie i zażywanie środków odurzających tak dla uczniów, nauczycieli, jak i rodziców.

Ponadto od 2001 roku policjanci Sekcji Prewencji KMP w Gorzowie Wlkp. objęli każdą szkołę gimnazjalną (uczniowie w wieku 13-16 lat, najczęściej popełniający czyny karalne) patronatem w ramach autorskiego programu profilaktycznego „Lepiej zapobiegać, niż karać”, co oznacza nadzór bezpośredni opiekuna z ramienia Policji i jego współpracę z Dyrekcją, gronem pedagogicznym i uczniami danej szkoły. Policjant taki ma za zadanie wyłaniania uczniów mających problemy natury wychowawczej i wyjaśnienie ich przyczyn w porozumieniu z rodzicami i pedagogiem szkolnym. W ramach tego programu przeprowadzane są również zajęcia profilaktyczne o tematyce zapobiegania uzależnieniom. Program ten został włączony do krajowego Banku Dobrych Praktyk, w celu udostępnienia jego założeń innym instytucjom prowadzącym działania ukierunkowane na profilaktykę uzależnień i pracę z młodzieżą.

W latach 2000-2004 na terenie województwa lubuskiego prowadzono badania ankietowe każdego nieletniego sprawcy czynu karalnego. Ankieta zawierała pytania dotyczące motywów, jakimi kierowali się młodzi ludzie, popełniając przestępstwo.

Wśród zadawanych pytań były podane następujące motywy: nuda, chęć zaimponowania grupie rówieśniczej, chęć pomocy rodzinie, chęć kupienia sobie markowych ubrań, zemsta, brak kieszonkowego, przeszłość kryminalna rodziny.

W sporządzanych w każdej jednostce województwa zestawieniach powtarzały się najczęściej dwa motywy: nuda – to jest brak zainteresowań i miejsc proponujących ich rozwijanie oraz chęć zaimponowania grupie rówieśniczej, czyli znalezienie akceptacji.

Zarówno powyższe wyniki, jak i codzienna praca w środowisku szkolnym i rozmowy z uczniami podczas zajęć potwierdzają jeszcze jeden fakt – młodzi ludzie pozostają samotni w swym dojrzewaniu do dorosłości. Skarżą się najbardziej na wczesną utratę kontaktu z rodzicami – w wieku 12 lat i wcześniej (najczęściej z ojcem, czy to w wyniku rozstania rodziców – rozwodu bądź jego wyjazdu w celach zarobkowych poza granice miasta czy też kraju).

Częściej wskazują przyczyny rozluźnienia więzi rodzinnych chłopcy niż dziewczęta. Te ostatnie wskazują raczej nadopiekuńczość rodziców jako przyczynę rozluźnienia dyscypliny w domu.

W ciągu ostatnich 3 lat pojawił się kolejny problem świadczący o postępującej samotności i demoralizacji małoletnich. Do Policji docierają informacje o obniżeniu wieku prostytuowania się nieletnich z 16 do 13, 14 lat w celu zakupu odzieży markowej.

Zjawisko prostytuowania się nieletnich, znane z dotychczasowych ujawnień Policji lubuskiej, wskazuje na dziewczęta jako płć dominującą w tym procedurze. Jednocześnie jesteśmy świadomi, że istnieje tzw. „ciemna liczba” młodzieży prostytuującej się, z uwagi na brak zgłoszeń ze strony osób poniżej 18. roku życia o tego rodzaju sposobie zarobkowania.

Analizując poprzednie lata, należy stwierdzić ujawnienie w województwie lubuskim: w 2001 – 9 nieletnich dziewcząt trudniących się prostytutką; w 2002 – także 9, w 2003 –; w 2004 nie odnotowano żadnych nieletnich trudniących się prostytutką; w 2005 roku ujawniono 6, a w 2006 – 4 dziewczęta.

Przez 2 ostatnie lata szczególnie nacisk w województwie lubuskim położono na wskazanie młodzieży zagrożenia, jakim jest zjawisko handlu ludźmi. We współpracy z instytucjami pomocowymi, między innymi La Stradą, Policja lubuska propaguje materiały i filmy wskazujące metody werbunku handlarzy, sposoby radzenia sobie w przypadku stania się ofiarą oraz miejsca pomocy.

Od 1999 roku na terenie województwa lubuskiego realizowany jest program edukacyjno-profilaktyczny pod nazwą LUPO skierowany do najmłodszych dzieci – uczniów szkół podstawowych. Podczas spotkań o charakterze edukacyjnym dzieci poznają, między innymi sposoby zachowania wobec osób obcych, jak również proponujących środki odurzające.

Od dwóch lat Policja lubuska odnotowuje przypadki tzw. eurosieroctwa, gdzie jedno lub dwoje rodziców pozostawia małoletnie dzieci pod opieką innego członka rodziny, np. babci, i udają się w celach zarobkowych na zachód Europy. Rozłąka i zaburzenie więzi emocjonalnej są przyczyną absencji szkolnej, problemów z nauką, popadania w środowisko zdemoralizowane. Przypadki tych małoletnich przekazywane są w trybie opiekuńczym Sądowi Rodzinnemu i Nieletnich.

Uwagi końcowe

W celu wspierania dzieci i młodzieży wskazane są następujące działania, we współpracy z instytucjami odpowiedzialnymi za kształcenie i wychowywanie najmłodszych:

- 1) bieżąca diagnoza i analiza problemów i potrzeb dzieci i młodzieży;
- 2) kontakt i stała edukacja rodziców, wskazująca zagrożenia i metody pomocy dzieciom;
- 3) kształtowanie bezpiecznych postaw poprzez tworzenie i realizację zagadnieniowych programów prewencyjnych, z wykorzystaniem funduszy unijnych;
- 4) wykorzystanie możliwości mediów w celu wizualizacji problemu i wskazywanie rozwiązań.

Drug addiction and sexual crimes in border provinces where the victims and perpetrators are children and adolescents

Abstract

The text presents the latest figures from 2000-2007, illustrating the scale of drug and sexual offenses committed by the youngest group of perpetrators – minors.

Keywords: crime, drug addiction, youth